

Βρυξέλλες, 2.4.2020
COM(2020) 129 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης (ΕΕ) 2016/344 περί δημιουργίας ευρωπαϊκής
πλατφόρμας με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας προς την αντιμετώπιση της
αδήλωτης εργασίας**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αδήλωτη εργασία, η οποία νοείται ως κάθε είδους αμειβόμενη δραστηριότητα που είναι νόμιμη ως προς τη φύση της αλλά δεν δηλώνεται στις δημόσιες αρχές¹, μπορεί να προσλάβει ποικίλες μορφές, από την παντελή απουσία τεκμηρίωσης έως τη δήλωση λιγότερων ωρών εργασίας, την άδηλη πληρωμή μισθών και την ψευδή αυτοαπασχόληση. Η αδήλωτη εργασία εκθέτει τους εργαζόμενους σε πληθώρα κινδύνων, ενώ επίσης υπονομεύει τα δημόσια οικονομικά και την ευρύτερη κοινωνική συνοχή. Σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας που χαρακτηρίζεται από ολοένα αυξανόμενη κινητικότητα, η εν λόγω πρακτική υποδαυλίζει το κοινωνικό ντάμπινγκ και στρεβλώνει τον θεμιτό ανταγωνισμό εντός και μεταξύ των κρατών μελών. Κατά μέσο όρο, εκτιμάται ότι η αδήλωτη εργασία αντιπροσωπεύει περίπου το 14,3 % της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) του ιδιωτικού τομέα στην ΕΕ, με μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών². Επίσης, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, περίπου ένας στους δέκα Ευρωπαίους (10 %) ανέφερε ότι κατά το προηγούμενο έτος απέκτησε αγαθά ή υπηρεσίες που θεωρεί ότι ήταν προϊόν αδήλωτης εργασίας. Ποσοστό 3 % των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι διεξήγαγαν οι ίδιοι αδήλωτες δραστηριότητες κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες, ενώ το ένα τρίτο εξ αυτών γνωρίζουν κάποιον που το έπραξε³.

Η αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση που συνδυάζει πολιτικές σε πολλά πεδία (όπως το εργατικό δίκαιο, η κοινωνική ασφάλιση, η φορολογία) και την εφαρμογή τους τόσο μέσω αποτρεπτικών μέτρων (π.χ. επιθεωρήσεις και κυρώσεις) όσο και μέσω προληπτικών μέτρων (όπως καλύτερη πληροφόρηση). Η αποτελεσματικότητα των μέτρων πολιτικής παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των κρατών μελών. Εξάλλου, ενώ η αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας εναπόκειται κυρίως στις εθνικές αρχές, η διαρκής αυτή πρόκληση ενέχει σημαντική διασυνοριακή διάσταση.

Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας εγκαινιάστηκε το 2016 με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, σύμφωνα με την απόφαση (ΕΕ) 2016/344⁴. Σε ένα πλαίσιο όπου η διασυνοριακή συνεργασία αναπτυσσόταν κατά κύριο λόγο ad hoc, η πλατφόρμα λειτούργησε ως καταλύτης αλλαγής. Συγκέντρωσε τις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και τους κοινωνικούς εταίρους στους κόλπους ενός μοναδικού δικτύου με σκοπό την αμοιβαία μάθηση και την από κοινού δράση, συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας δικαιότερης ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο, συνέβαλε επίσης στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

Στον τομέα της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε προσφάτως η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας (ΕΑΕ)⁵ το 2019, η οποία θα διασφαλίζει την επιβολή των κανόνων της ΕΕ στον τομέα της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού με δίκαιο, απλό και αποτελεσματικό τρόπο. Ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/1149 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας προβλέπει την ενσωμάτωση της πλατφόρμας στην ΕΑΕ ως

1 Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ενίσχυση της καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας», COM(2007) 628.

2 Williams, C.C., Horodnic, I.A., Bejakovic, P., Mikulic, D., Franic, J., Kadir, A. (2017) An evaluation of the scale of undeclared work in the European Union and its structural determinants: estimates using the Labour Input Method (LIM).

3 Έρευνα του Ειδικού Ευρωβαρόμετρου 498, Undeclared Work in the EU (Αδήλωτη εργασία στην ΕΕ), Σεπτέμβριος 2019.

4 Απόφαση (ΕΕ) 2016/344 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, περί δημιουργίας ευρωπαϊκής πλατφόρμας με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας προς την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας.

5 <https://ela.europa.eu/index.html>

μόνιμης ομάδας εργασίας, η οποία κατά πάσα πιθανότητα θα πραγματοποιηθεί το 2021⁶. Η κίνηση αυτή θα επιτρέψει στις δραστηριότητες της πλατφόρμας στον τομέα της αντιμετώπισης της αδήλωτης εργασίας να επωφεληθούν από την ευρύτερη προοπτική επιβολής και πρόληψης της ΕΑΕ, και να αναπτύξουν συνέργειες με άλλα καθήκοντα της ΕΑΕ, όπως η παροχή πληροφοριών, οι κοινές και συντονισμένες επιθεωρήσεις και η ανάπτυξη ικανοτήτων. Η έναρξη λειτουργίας, στις 2 Μαρτίου 2020, της πρώτης ευρωπαϊκής εκστρατείας για τη δηλωμένη εργασία, #EU4FairWork, με τη συμμετοχή της ΕΑΕ, αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή.

Στην παρούσα έκθεση σχετικά με την εφαρμογή και την προστιθέμενη αξία της απόφασης (ΕΕ) 2016/344 αξιολογείται η πρόοδος που έχει επιτευχθεί ως προς την εφαρμογή της, σε συνέχεια της διετούς έκθεσης της πλατφόρμας που εκδόθηκε το 2018⁷. Σύμφωνα με το άρθρο 12 της απόφασης, στην έκθεση αξιολογείται ο βαθμός στον οποίο η πλατφόρμα έχει επιτύχει τους στόχους του άρθρου 4, έχει εκπληρώσει την αποστολή της κατά το άρθρο 5, έχει ασκήσει τις δραστηριότητες που ορίζονται στο άρθρο 6 και έχει υλοποιήσει τις προτεραιότητες που ορίζονται στο πρόγραμμα εργασίας της. Στην έκθεση ενσωματώνονται τα αποτελέσματα ειδικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε μεταξύ των μελών της πλατφόρμας το 2019, καθώς και στοιχεία από την εν εξελίξει παρακολούθηση των δραστηριοτήτων της πλατφόρμας.

Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας με λίγα λόγια

Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας (στο εξής: πλατφόρμα) δημιουργήθηκε το 2016 για να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, σε συνέχεια του ψηφίσματος του Συμβουλίου του 2003 και της ανακοίνωσης της Επιτροπής του 2007 για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας⁸.

Στόχος της είναι να συμβάλλει σε αποτελεσματικότερες ενωσιακές και εθνικές δράσεις με α) την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και άλλων σχετικών φορέων, β) τη βελτίωση της ικανότητας των αρμόδιων αρχών και σχετικών φορέων των κρατών μελών όσον αφορά την αντιμετώπιση διασυνοριακών πτυχών της αδήλωτης εργασίας, και γ) την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με ζητήματα αδήλωτης εργασίας, καθώς και την ενθάρρυνση των κρατών μελών να εντείνουν τις προσπάθειές τους (άρθρο 4 «Στόχοι»). Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να επιτευχθούν μέσω α) της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και πληροφοριών· β) της ανάπτυξης εμπειρογνωμοσύνης και ανάλυσης· γ) της ενθάρρυνσης και προώθησης καινοτόμων προσεγγίσεων για την αποτελεσματική και αποδοτική διασυνοριακή συνεργασία, και αξιολόγησης εμπειριών· δ) της συμβολής σε μια οριζόντια κατανόηση των ζητημάτων που αφορούν την αδήλωτη εργασία (άρθρο 5 «Αποστολή»).

Η πλατφόρμα συγκεντρώνει περισσότερους από 50 συμφεροντούχους. Τα μέλη είναι ανώτεροι εκπρόσωποι υπουργείων και αρχών επιβολής του νόμου (υπηρεσίες επιθεώρησης εργασίας, φορολογικές αρχές και αρχές κοινωνικής ασφάλισης), καθώς και διατομεακοί κοινωνικοί εταίροι. Ενεργούν ως ενιαίο σημείο επαφής, συνεργάζονται με τους εθνικούς

6 Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1149 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 883/2004, (ΕΕ) αριθ. 492/2011 και (ΕΕ) 2016/589 και την κατάργηση της απόφασης (ΕΕ) 2016/344.

7 Διετής έκθεση <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20472&langId=en>

⁸Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με τη μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε κανονική απασχόληση (2003/C 260/01) και ανακοίνωση της Επιτροπής «Ενίσχυση της καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας» [COM(2007) 628].

συμφεροντούχους και διαδίδουν τα μαθησιακά αποτελέσματα. Στους παρατηρητές περιλαμβάνονται 14 οργανώσεις κοινωνικών εταίρων από βασικούς τομείς, καθώς και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, όπως και η Νορβηγία και η Ισλανδία ως μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Το προεδρείο, το οποίο αποτελείται από έναν πρόεδρο από την Επιτροπή και δύο συμπροέδρους που εκλέγονται μεταξύ των ανώτερων εκπροσώπων, καθοδηγεί τις εργασίες της πλατφόρμας και δίνει στρατηγικές κατευθύνσεις, υποστηριζόμενο από τη γραμματεία, η οποία εδρεύει στην Επιτροπή. Η ολομέλεια της πλατφόρμας συνεδριάζει δύο φορές ετησίως.

Η πλατφόρμα διαθέτει ετήσιο προϋπολογισμό ύψους 1,35 εκατ. EUR στο πλαίσιο του προγράμματος της ΕΕ για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI). Επιπλέον, κατόπιν προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, παρασχέθηκε στήριξη (μέσω του EaSI) ύψους 1,67 εκατ. EUR σε πέντε έργα διασυνοριακής συνεργασίας για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, τα οποία συμβάλλουν στους στόχους της πλατφόρμας.

2. ΠΡΟΟΔΟΣ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ

Μετά την έγκριση του αρχικού προγράμματος εργασίας της πλατφόρμας τον Μάιο του 2016, οι δραστηριότητες ξεκίνησαν ομαλά. Έκτοτε έχει υλοποιηθεί κατά μέσο όρο 15 ετήσιες δραστηριότητες και έχει συγκεντρώσει περισσότερους από 1 450 συμφεροντούχους με σκοπό την από κοινού μάθηση και τη συνεργασία σε ζητήματα που ποικίλλουν από πολλά υποσχόμενες προσεγγίσεις πολιτικής έως οργανωτικές δομές και διασυνοριακή δράση.

Η παρούσα ενότητα αναφέρεται σε αυτές τις δραστηριότητες και στον τρόπο με τον οποίον συνέβαλαν στην εκπλήρωση της αποστολής της πλατφόρμας (άρθρο 5). Διαρθρώνεται με βάση, και ταυτόχρονα αναδεικνύει, τον τρόπο με τον οποίον η πλατφόρμα ανταποκρίθηκε στις τρεις στρατηγικές προτεραιότητες που καθορίστηκαν στα προγράμματα εργασίας της για τις περιόδους 2017-2018 και 2019-2020⁹, ήτοι 1) συνεργασία και κοινή δράση, 2) αμοιβαία μάθηση και 3) διεύρυνση των γνώσεων.

Επισκόπηση των δραστηριοτήτων της πλατφόρμας από το 2016¹⁰

⁹ Τα προγράμματα εργασίας για τις περιόδους 2017-2018 και 2019-2020 διατίθενται στους ακόλουθους συνδέσμους:

<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22305&langId=en>,

<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=16358&langId=en>.

¹⁰ Τα αριθμητικά στοιχεία καλύπτουν δραστηριότητες έως το τέλος του 2019.

Σύμφωνα με την έρευνα του 2019¹¹, τα περισσότερα μέλη και παρατηρητές της πλατφόρμας (84 %) συμμερίζονται την άποψη ότι η πλατφόρμα έχει σημειώσει ικανοποιητική ή πολύ ικανοποιητική πρόοδο προς την εκπλήρωση της αποστολής της. Μεταξύ των κυριότερων δραστηριοτήτων που συνέβαλαν σε αυτό, περιλαμβάνονται: σεμινάρια (84 %), εργαστήρια θεματικής αξιολόγησης (74 %), ομάδες εργασίας (68 %) και εκπαιδευτικές επισκέψεις προσωπικού (45 %).

2.1. Συνεργασία και κοινή δράση

Στο διάστημα από την έναρξή της το 2016 έως το τέλος του 2019, η πλατφόρμα διοργάνωσε **31 επισκέψεις προσωπικού και κοινές δραστηριότητες** σε 14 χώρες υποδοχής, για τις οποίες τα οδοιπορικά και τα έξοδα διαμονής καλύφθηκαν από τη σύμβαση για την υποστήριξη της πλατφόρμας. Αυτές πραγματοποιήθηκαν ειδικά για την υποστήριξη της διενέργειας κοινών επιθεωρήσεων σε μία χώρα με τη συμμετοχή άλλων εθνικών αρχών (42 %), κυρίως στον κατασκευαστικό και τον γεωργικό τομέα. Άλλα είδη επισκέψεων (π.χ. ανταλλαγή διδαγμάτων, κατάρτιση, κοινές δραστηριότητες) βοήθησαν τα μέλη να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με κάποιο θέμα, πρακτική ή διαδικασία μέσω άμεσης και πρακτικής μαθησιακής εμπειρίας. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν ιδίως ζητήματα σχετικά με την οργανωτική δομή των φορέων επιβολής του νόμου, την εκτίμηση κινδύνου, την εξόρυξη και ανάλυση δεδομένων, τα συστήματα πληροφοριών, τις βάσεις δεδομένων και τα διαδικτυακά εργαλεία για την ανταλλαγή πληροφοριών, καθώς και τη δόλια απόσπαση εργαζομένων. Περίπου οι μισοί από τους απαντήσαντες στην έρευνα του 2019 θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικές επισκέψεις προσωπικού αποτελούν μία από τις πέντε κορυφαίες δραστηριότητες που συμβάλλουν στην εκπλήρωση των στόχων και της αποστολής της πλατφόρμας.

¹¹ Στην έρευνα ικανοποίησης και χρησιμοποίησης του 2019 απάντησαν συνολικά 31 μέλη της πλατφόρμας και παρατηρητές, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν 27 μέλη της πλατφόρμας που εκπροσωπούσαν το κράτος μέλος τους, καθώς και 1 παρατηρητής και 3 εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων.

Στήριξη κοινής επιθεώρησης στον γεωργικό τομέα στην Ισπανία

Τον Ιούλιο του 2019 η ισπανική υπηρεσία επιθεώρησης εργασίας προσκάλεσε τη ρουμανική υπηρεσία επιθεώρησης εργασίας, μαζί με την ισπανική και τη ρουμανική αστυνομία, για να διεξαγάγουν κοινές επιθεωρήσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου συγκομιδής σκόρδου στο Αλμπαθέτε, με επιχειρησιακή στήριξη από την πλατφόρμα. Πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις και επιθεωρήσεις με Ισπανούς εργοδότες, Ισπανούς διαμεσολαβητές εύρεσης προσωρινής απασχόλησης και Ρουμάνους μεσάζοντες. Περισσότεροι από 500 εργαζόμενοι εντοπίστηκαν και ενημερώθηκαν για τα δικαιώματά τους. Οι έρευνες βρίσκονται σε εξέλιξη και τέσσερα άτομα έχουν συλληφθεί για εγκλήματα σχετικά με εμπορία ανθρώπων και εργασιακή εκμετάλλευση.

Συνολικά επτά ομάδες εργασίας συγκέντρωσαν στους κόλπους τους μέλη της πλατφόρμας σε κοινή διαδικασία προβληματισμού σχετικά με θεμελιώδη ζητήματα που αντιμετωπίζουν, παρέχοντάς τους ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση των δραστηριοτήτων της πλατφόρμας. Οι ομάδες παρήγαγαν πληθώρα πρακτικών αποτελεσμάτων, όπως μια πρόταση για την ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρχών μέσω μιας δυνητικής ενότητας στο **σύστημα πληροφόρησης για την εσωτερική αγορά** η οποία θα αφορά την αδήλωτη εργασία, καθώς και ένα γλωσσάριο όρων και μέτρα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας¹². Άλλες ομάδες εργασίας κατάρτισαν το πρόγραμμα εργασίας της πλατφόρμας και ανταποκρίθηκαν στις εθνικές προτεραιότητες και στις προτεραιότητες των κοινωνικών εταίρων. Στην πλειονότητά τους, τα μέλη της πλατφόρμας (68 %) θεωρούν τις ομάδες εργασίας ως μία από τις πέντε κορυφαίες δραστηριότητες που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων και της αποστολής της πλατφόρμας.

Έργα αμοιβαίας συνδρομής (ΕΑΣ) έχουν υλοποιηθεί με επιτυχία στη Βουλγαρία, την Κύπρο, την Ελλάδα, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία¹³. Τα έργα έδωσαν στα μέλη την ευκαιρία να δεχθούν τις συμβουλευτικές υπηρεσίες ομάδας εμπειρογνομόνων της πλατφόρμας σε στρατηγικούς τομείς δραστηριοτήτων των αρχών επιβολής του νόμου. Τα εν λόγω έργα σε πολλές περιπτώσεις προέκυψαν από τις εθνικές προτεραιότητες για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, περιλαμβανομένων όσων επισημαίνονται στις ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Χάρη σε μια προσέγγιση που περιλαμβάνει αυτοαξιολόγηση, πρακτική στήριξη από ομοτίμους στο πλαίσιο δύο επισκέψεων και ανάπτυξη σχεδίου δράσης, επήλθαν σημαντικές αλλαγές, όπως ο σχεδιασμός νέων μέτρων και η ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των φορέων επιβολής του νόμου. Η έρευνα του 2019 κατέδειξε ότι αυτή είναι μία από τις δραστηριότητες που συνέβαλαν περισσότερο στην εκπλήρωση της αποστολής της πλατφόρμας.

Αποτελέσματα της αμοιβαίας συνδρομής στη Λετονία

Σε συνέχεια επίσκεψης που πραγματοποιήθηκε το 2017 στο πλαίσιο έργου αμοιβαίας συνδρομής της πλατφόρμας του 2017, η κρατική υπηρεσία επιθεώρησης εργασίας της Λετονίας αναθεώρησε τη στρατηγική της για την αδήλωτη εργασία, εκσυγχρόνισε τους στρατηγικούς στόχους της και θέσπισε νέους βασικούς δείκτες επιδόσεων. Το αποτέλεσμα ήταν η μεταστροφή της έμφασης προς τα προληπτικά μέτρα. Τώρα στο επίκεντρο

¹² Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1323&langId=en>

¹³ Έχει προγραμματιστεί η παροχή στήριξης στο Βέλγιο εντός του 2020.

βρίσκεται η μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε δηλωμένη εργασία, με το 74 % του συνόλου των περιπτώσεων αδήλωτης εργασίας που εντοπίζονται να μετατρέπονται πλέον σε δηλωμένη εργασία¹⁴.

2.2. Αμοιβαία μάθηση

Η αμοιβαία μάθηση και η συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στις δραστηριότητες της πλατφόρμας, συμβάλλοντας στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των προσπαθειών για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ.

Στα σεμινάρια της πλατφόρμας εξετάστηκαν επιτακτικά ζητήματα και αναδυόμενες πρακτικές (π.χ. πρόληψη, ολιστικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, ευαισθητοποίηση), καθώς και βασικοί τομείς που πλήττονται από την αδήλωτη εργασία (π.χ. κατασκευές, γεωργία, μεταφορές). Τα πορίσματα που προέκυψαν από αυτές τις εκδηλώσεις τεκμηριώθηκαν σε έγγραφα μαθησιακών πόρων, τα οποία είναι διαθέσιμα για το κοινό στον ιστότοπο της πλατφόρμας¹⁵.

Έξι **εργαστήρια θεματικής αξιολόγησης** έχουν στηρίξει τα μέλη για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους και την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας μέσω πιο εμπειριστωμένης αμοιβαίας μάθησης και επίλυσης προβλημάτων (στις οποίες περιλαμβάνεται μία επίσκεψη παρακολούθησης και η δημιουργία εργαλειοθήκης για επαγγελματίες). Στα επιλεγμένα θέματα περιλαμβάνονταν οι διμερείς συμφωνίες και τα μνημόνια συνεννόησης, η εξόρυξη δεδομένων, η εκτίμηση κινδύνου, η προσέγγιση εργαζομένων και εταιρειών, διασυνοριακές συντονισμένες και κοινές δράσεις, καθώς και ο μελλοντικός ρόλος και το προφίλ ικανοτήτων των υπηρεσιών επιθεώρησης εργασίας. Στην έρευνα του 2019, τα σεμινάρια της πλατφόρμας (84 %) και τα εργαστήρια θεματικής αξιολόγησης (74 %) χαρακτηρίστηκαν επανειλημμένως ως οι δραστηριότητες που συμβάλλουν περισσότερο στην εκπλήρωση της αποστολής της πλατφόρμας.

Ανταλλαγή ιδεών και αποτελεσματικές πρακτικές μετατροπής στην Ελλάδα

Το εργαστήριο θεματικής αξιολόγησης για την εκτίμηση κινδύνου που πραγματοποιήθηκε στην Ισπανία το 2018 ενέπνευσε το ελληνικό Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) να βελτιστοποιήσει το δικό του εργαλείο ανάλυσης κινδύνου, ώστε να βελτιωθεί ο εντοπισμός εργοδοτών που παρανομούν. Το ΣΕΠΕ χρησιμοποίησε αυτή τη νέα μέθοδο εκτίμησης κινδύνου για να αποστείλει επιστολές προειδοποίησης σε επιχειρήσεις που ενδεχομένως παρουσίαζαν επικινδυνότητα. Οι επιστολές για προαναγγελθείσες επιθεωρήσεις είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 31 % του αριθμού των συμβάσεων πλήρους απασχόλησης που δηλώθηκαν κατά τον πρώτο μήνα μετά την αποστολή των εν λόγω επιστολών.

Επιπλέον, στις **εξαμηνιαίες συνεδριάσεις της, η ολομέλεια αφιέρωσε μία θεματική ημέρα** για τη συζήτηση μιας συγκεκριμένης πτυχής της αδήλωτης εργασίας και πιθανών επιτυχών προσεγγίσεων πολιτικής. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται προτεραιότητες που

¹⁴ Σε αυτό μπορεί, για παράδειγμα, να περιλαμβάνεται η διασφάλιση της προσφοράς επίσημης σύμβασης εργασίας σε αδήλωτους εργαζομένους.

¹⁵ <https://ec.europa.eu/social/undeclared-work-platform>

επισημαίνονται στην απόφαση περί δημιουργίας της πλατφόρμας, όπως οι εικονικές εταιρείες, η προστασία δεδομένων και η ανταλλαγή δεδομένων.

2.3. Διεύρυνση των γνώσεων

Η εξεύρεση λύσεων για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας είναι περίπλοκη και η διεύρυνση της γνωσιακής βάσης σχετικά με όλες τις πτυχές της συμβάλλει στην ενίσχυση της εμπειρογνωσίας των σχετικών φορέων επί συγκεκριμένων ζητημάτων που συνδέονται με την αδήλωτη εργασία. Η πλατφόρμα παρήγαγε **νέα γνώση** όσον αφορά συγκεκριμένες μορφές αδήλωτης εργασίας (π.χ. άδηλη πληρωμή μισθών, αδήλωτη εργασία στη συνεργατική οικονομία των πλατφορμών, ψευδής αυτοαπασχόληση), καθώς και μέτρα πρόληψης και αποτροπής τους, με περισσότερους από 100 μαθησιακούς πόρους και 120 δελτία, στα οποία παρουσιάζονται ορθές πρακτικές.

Συνολικά, έχουν δημοσιευθεί **14 μελέτες και έρευνες** που συμβάλλουν σε μια πιο τεκμηριωμένη προσέγγιση. Αυτές οδήγησαν στη σύνθεση της υφιστάμενης εμπειρογνωσίας και στην παραγωγή νέας γνώσης σχετικά με συγκεκριμένες μορφές αδήλωτης εργασίας, αναδυόμενες τάσεις και προσεγγίσεις πολιτικής. Βάσει των προτεραιοτήτων που ορίζονται στην απόφαση, οι εν λόγω μελέτες εστίασαν στη ψευδή αυτοαπασχόληση, στην εργασία που δηλώνεται εν μέρει, στην προστασία δεδομένων και την ανταλλαγή πληροφοριών, στις προληπτικές προσεγγίσεις, στη διασυννοριακή συνεργασία, καθώς και στην τεκμηρίωση επιτυχημένων παραδειγμάτων συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων. Οι μελέτες και οι έρευνες που εκπονήθηκαν από την πλατφόρμα αξιοποίησαν συλλογικές εμπειρίες και τεχνογνωσία προκειμένου να προτείνουν τεκμηριωμένες λύσεις. Ωστόσο, μόνο το 32 % των μελών της πλατφόρμας τις εντάσσει μεταξύ των πέντε κορυφαίων δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην εκπλήρωση των στόχων και της αποστολής της πλατφόρμας. Ως τρόπος βελτίωσης της χρησιμότητάς τους προτάθηκε η μετάφραση.

Η κλίμακα της αδήλωτης εργασίας

Η έκταση της αδήλωτης εργασίας στην Ευρώπη είναι δύσκολο να εκτιμηθεί δεδομένου ότι, εξ ορισμού, αποκρύπτεται. Ως πρώτο βήμα, καταρτίστηκαν ενημερωτικά δελτία στα οποία συνοψίζονται τα χαρακτηριστικά της αδήλωτης εργασίας σε όλες τις χώρες της ΕΕ, καθώς και τα όργανα που είναι επιφορτισμένα με την αντιμετώπισή της¹⁶. Επιπλέον, το 2017 εκπονήθηκε μελέτη σχετικά με την κλίμακα της αδήλωτης εργασίας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Με βάση τις αποκλίσεις μεταξύ των αναφερόμενων εισροών εργασίας από εργαζομένους και επιχειρήσεις, στη μελέτη διατυπώθηκε η εκτίμηση ότι το 9,3 % των συνολικών εισροών εργασίας στον ιδιωτικό τομέα στην ΕΕ αποτελεί αδήλωτη εργασία και ότι η αδήλωτη εργασία συνιστά το 14,3 % της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) του ιδιωτικού τομέα¹⁷. Ωστόσο, υπάρχουν μεγάλες διαφορές ως προς το μέγεθος του φαινομένου μεταξύ των κρατών μελών, με τα ποσοστά να κυμαίνονται από 7 % έως 27 % της ΑΠΑ.

¹⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1322&langId=en>

¹⁷ Williams, C.C., Horodnic, I.A., Bejakovic, P., Mikulic, D., Franic, J., Kadir, A. (2017) An evaluation of the scale of undeclared work in the European Union and its structural determinants: estimates using the Labour Input Method (LIM), διατίθεται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=18799&langId=en>.

2.4. Δραστηριότητες επικοινωνίας

Η πλατφόρμα έχει αναπτύξει τεκμηριωμένους πόρους σχετικά με τους καλύτερους τρόπους αντιμετώπισης της αδήλωτης εργασίας. Η **εικονική βιβλιοθήκη**¹⁸ της περιέχει χρήσιμες πληροφορίες και πρακτικές που προέκυψαν από τις εργασίες της πλατφόρμας. Το εξαμηνιαίο ενημερωτικό δελτίο, το οποίο αποστέλλεται μετά τις συνεδριάσεις της ολομέλειας, ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους συμφεροντούχους σχετικά με την πλατφόρμα, τις δραστηριότητες και τα μέλη της. Όσον αφορά την εσωτερική επικοινωνία, τα μέλη και οι παρατηρητές της πλατφόρμας ανταλλάσσουν έγγραφα και ανακοινώνουν εκδηλώσεις στον κοινό τους συνεργατικό χώρο εργασίας. Στις 2 Μαρτίου η πλατφόρμα εγκαινίασε την εκστρατεία #EU4FairWork, την πρώτη ευρωπαϊκή εκστρατεία για τη δηλωμένη εργασία.

2.5. Θεματικό πεδίο δραστηριοτήτων της πλατφόρμας: παραγωγή τεκμηρίωσης σχετικά με ευρύ φάσμα ζητημάτων

Κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας της, η πλατφόρμα εδραίωσε γνώσεις και παρήγαγε περαιτέρω τεκμηρίωση σχετικά με ευρύ φάσμα ζητημάτων, που εκτείνονται από τις πολιτικές προσεγγίσεις έως τη στρατηγική διαχείριση και τη διασυννοριακή συνεργασία.

¹⁸ <https://ec.europa.eu/social/undeclared-work-platform>

Ορισμένα βασικά θέματα που αποτέλεσαν αντικείμενο μαθησιακών δραστηριοτήτων

Τομείς

- Γεωργία
- Μεταφορές
- Ξενοδοχεία, εστιατόρια και μαζική εστίαση*
- Κατασκευές

Συνεργασία

- Κοινωνικοί εταίροι
- Διασυνοριακές δράσεις
- Ανταλλαγή δεδομένων

Ανάπτυξη γνώσεων

- Εκτίμηση της κλίμακας της αδήλωτης εργασίας
- Τεκμηριωμένες πρακτικές

Ανάπτυξη ικανοτήτων

- Βασικοί δείκτες επιδόσεων
- Ολιστικές προσεγγίσεις
- Πρόληψη

Καινοτομία

- Εκτίμηση κινδύνου
- Ανάλυση και εξόρυξη δεδομένων

Αποτελεσματικές προσεγγίσεις: διδάγματα

Στα βασικά στοιχεία των επιτυχημένων προσεγγίσεων που αναδείχθηκαν κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας περιλαμβάνονται τα εξής:

Συνεργασία: Η ευθύνη για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας εναπόκειται συνήθως σε πληθώρα κρατικών υπηρεσιών, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε απουσία συντονισμένης προσέγγισης. Ο βαθμός στον οποίον τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων περιορίζεται συχνά σε αμοιβαία ανταλλαγή και διαβούλευση. Η διυπηρεσιακή στρατηγική προσέγγιση παρέχει καλύτερη πρόσβαση σε δεδομένα και πληροφορίες, ενώ επίσης συμβάλλει στην ανάπτυξη αμοιβαίας κατανόησης, κοινών στρατηγικών και συγκεκριμένων δράσεων.

Εστίαση προσπαθειών και πόρων — εκτίμηση κινδύνου και ανάλυση δεδομένων: Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει μοντέλα εκτίμησης κινδύνου, τα οποία παρέχουν στις αρχές επιβολής του νόμου τη δυνατότητα να εντοπίζουν τις περιπτώσεις αδήλωτης εργασίας με τη μεγαλύτερη επικινδυνότητα. Χάρη σε αυτή την προσέγγιση επιτυγχάνεται αποτελεσματική στόχευση των πόρων και βελτιώνονται τα ποσοστά επιτυχίας των επιθεωρήσεων. Η αποτελεσματικότερη χρήση των δεδομένων αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της εκτίμησης κινδύνου.

Συνδυασμός αποτρεπτικών και προληπτικών προσεγγίσεων: Είναι αναγκαία η ανάπτυξη μιας προσέγγισης που να συνδυάζει, αφενός, αποτελεσματικότερους ελέγχους και επιβολή του νόμου μετά την εμφάνιση αδήλωτης εργασίας και, αφετέρου, μέτρα για την πρόληψη της εμφάνισής της εξ αρχής. Τα μέλη της πλατφόρμας χρησιμοποιούν πολλές και διάφορες προληπτικές προσεγγίσεις, συμπεριλαμβανομένων κινήτρων τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από την πλευρά της ζήτησης, εκστρατειών ευαισθητοποίησης (που απευθύνονται στους εργοδότες, στους εργαζομένους και στο ευρύ κοινό), ενώ επίσης προβαίνουν σε θεσμικές μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη αυτής της προσπάθειας.

Ολιστικές προσεγγίσεις, με παράλληλη χρήση σειράς μέτρων: Η χρήση τόσο άμεσων όσο και έμμεσων μέτρων αποτελεί τον πλέον αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο

αντιμετώπισης της αδήλωτης εργασίας. Η ολιστική προσέγγιση είναι ταυτόχρονα στρατηγική και συντονισμένη· χρησιμοποιεί συνδυασμό από άμεσες (π.χ. επιθεωρήσεις χώρων εργασίας και εποπτεία από ομοτίμους) και έμμεσες (π.χ. εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες) προσεγγίσεις, προκειμένου να συμβάλει στη μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε δηλωμένη εργασία.

Σύμφωνα με τους απαντήσαντες στην έρευνα του 2019, η πλατφόρμα θα πρέπει μελλοντικά να επικεντρωθεί περισσότερο σε πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης και οικοδόμησης εμπιστοσύνης (65 % των συμμετεχόντων), σε κίνητρα για λειτουργία βάσει δηλωμένης εργασίας¹⁹ (55 %) και σε επιχειρήσεις σε διασυνοριακό επίπεδο (55 %). Οι απαντήσαντες δεν βλέπουν την ανάγκη να επέλθουν μεγάλες αλλαγές στις δραστηριότητες. Στο επίκεντρο θα πρέπει να παραμείνουν οι εκδηλώσεις μέσω των οποίων συγκεντρώνονται τα μέλη για να ανταλλάξουν πρακτικές στο πλαίσιο σεμιναρίων (74 %), εργαστηρίων θεματικής αξιολόγησης (65 %), ομάδων εργασίας (61 %) και εκπαιδευτικών επισκέψεων προσωπικού (52 %). Η ανταλλαγή δελτίων καλών πρακτικών και επιτυχημένων παραδειγμάτων θα πρέπει να συνεχιστεί, σύμφωνα με το 48 % των απαντησάντων.

3. ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΟΥ ΣΗΜΕΙΩΘΗΚΕ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων της πλατφόρμας σύμφωνα με το άρθρο 4 της απόφασης.

Επιτεύγματα της πλατφόρμας: επισκόπηση

¹⁹ Τα εν λόγω κίνητρα καλύπτουν ευρύ φάσμα μέτρων μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, συμβουλευτικές επιθεωρήσεις, υπηρεσίες επισημοποίησης εργασίας, καθώς και στοχευμένη μείωση του ΦΠΑ σε τομείς που παρουσιάζουν επικινδυνότητα.

3.1. Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και άλλων σχετικών φορέων για την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας

Οικοδόμηση ενός πολύπλευρου δικτύου

Σε ένα πλαίσιο όπου η ευθύνη για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας συνήθως διασκορπίζεται μεταξύ διαφόρων φορέων και η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων είναι άνιση, η πλατφόρμα έχει συγκεντρώσει περισσότερους από 50 συμφεροντούχους στους κόλπους ενός μοναδικού δικτύου. Πριν από την πλατφόρμα, οι περιπτώσεις συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ ήταν λίγες και κατά κύριο λόγο ad hoc (π.χ. μέσω της επιτροπής ανώτερων επιθεωρητών εργασίας, της επιτροπής εμπειρογνομόνων για την απόσπαση εργαζομένων και της επιτροπής απασχόλησης, οι οποίες δεν επικεντρώνονται πρωτίστως στην πάταξη της αδήλωτης εργασίας), με περιορισμένο βαθμό ανταλλαγής γνώσεων και συνεργασίας.

Η πλατφόρμα **διεύρυνε τα υφιστάμενα δίκτυα και ενίσχυσε τη συνεργασία** για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, τόσο στο εσωτερικό των χωρών όσο και σε διασυνοριακή βάση. Σχεδόν όλοι οι απαντήσαντες (94 %) στην έρευνα του 2019 δήλωσαν ότι αυτές οι δραστηριότητες έχουν συμβάλει στη διεύρυνση των δικτύων και των επαφών των οργανισμών τους. Στην πλειονότητά τους (68 %), θεωρούν ότι η πλατφόρμα έχει συμβάλει στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών και άλλων σχετικών φορέων των κρατών μελών.

Μέλη και παρατηρητές είχαν γενικά ενεργό συμμετοχή, καθώς έλαβαν όλοι μέρος σε δραστηριότητες. Ωστόσο, παρατηρούνται διαφορετικά επίπεδα δέσμευσης και συμμετοχής στην πλατφόρμα μεταξύ των χωρών. Το δίκτυο βρίσκεται ακόμη σε στάδιο ωρίμανσης και υπάρχουν πολλές αναξιοποίητες δυνατότητες, τόσο για τα μέλη όσο και για τους παρατηρητές, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, για πλήρη συμμετοχή και καλύτερη διάδοση των διδαγμάτων με στόχο την επίτευξη ευρύτερης αποδοχής και αντικτύπου.

Δημιουργία συναίνεσης σχετικά με αποτελεσματικές προσεγγίσεις πολιτικής

Όταν η πλατφόρμα ξεκίνησε τις εργασίες της, τα κράτη μέλη βρίσκονταν σε πολύ διαφορετικά σημεία εκκίνησης όσον αφορά το επίπεδο και τον χαρακτήρα της συνολικής τους προσέγγισης, την οργανωτική τους ικανότητα και τον βαθμό στον οποίο θεωρούσαν την αδήλωτη εργασία ως ζήτημα στο οποίο πρέπει να δοθεί προτεραιότητα. Από τότε, η πλατφόρμα έχει **συμβάλει ώστε η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας να προσδιοριστεί ως δράση προτεραιότητας και να δημιουργηθεί συναίνεση σχετικά με αποτελεσματικές προσεγγίσεις πολιτικής**. Μέσω της συνεργασίας με ομοτίμους, και ιδίως μέσω της αμοιβαίας συνδρομής, τα μέλη της πλατφόρμας έχουν λάβει άμεση στήριξη για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση τέτοιων προσεγγίσεων.

Οι παρατηρήσεις που υπέβαλαν τα μέλη υποδηλώνουν ότι η πλατφόρμα έχει συμβάλει, ειδικότερα, στην **ανάπτυξη μιας πιο ολιστικής προσέγγισης όσον αφορά την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας**. Πέραν της μεγάλης έμφασης που δίνει στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση, έχει επίσης ενθαρρύνει τη στροφή προς τη μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε δηλωμένη εργασία με αποτελεσματικότερες αποτρεπτικές προσεγγίσεις, όπως επιθεωρήσεις και κυρώσεις, που βασίζονται στην εκτίμηση κινδύνου και στην καλύτερη ανταλλαγή δεδομένων. Τα μέλη της πλατφόρμας ανέφεραν ότι η χώρα ή ο οργανισμός τους έχει προβεί, ή σχεδιάζει να προβεί, σε αλλαγές (για παράδειγμα, στα

πλαίσια πολιτικής και στα μέτρα εφαρμογής) ως αποτέλεσμα της συμμετοχής στις δραστηριότητες της πλατφόρμας, όσον αφορά: πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης και οικοδόμησης εμπιστοσύνης (52 %), αποτρεπτικά μέτρα και μέτρα εντοπισμού (39 %), επιχειρήσεις σε διασυνοριακό επίπεδο (32 %), κίνητρα για λειτουργία βάσει δηλωμένης εργασίας (23 %), οργανωτικά μοντέλα (16 %) και ευρύτερες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις (16 %).

Ωστόσο, όσον αφορά τις προσεγγίσεις για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, η πλατφόρμα έδωσε κυρίως έμφαση στην αντιμετώπιση των παραβάσεων της εργατικής νομοθεσίας, παρά στη μη συμμόρφωση στον τομέα της φορολογίας και της κοινωνικής ασφάλισης, στοιχείο που αντικατοπτρίζει τη σύνθεση των μελών της. Επιπλέον, η ύπαρξη περιορισμένων στοιχείων ως βάσης τεκμηρίωσης αποτέλεσε επίσης εμπόδιο για την περαιτέρω πρόοδο σε αυτόν τον τομέα.

Προς μια πιο ολιστική προσέγγιση

Έχει επιτευχθεί συναίνεση μεταξύ των μελών και των παρατηρητών της πλατφόρμας σχετικά με το ότι απαιτείται «ολιστική προσέγγιση» για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας τόσο σε επίπεδο πολιτικής όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, στο πλαίσιο της οποίας θα αξιοποιείται το πλήρες φάσμα διαθέσιμων μέτρων πολιτικής και η συνεργασία μεταξύ όλων των βασικών φορέων και μαζί με τους κοινωνικούς εταίρους.

Η έρευνα της πλατφόρμας του 2019 ανέδειξε σημαντικές βελτιώσεις σε αυτόν τον τομέα, όπως η ίδρυση νέων εθνικών συντονιστικών φορέων στη Γαλλία, στη Λιθουανία και στη Ρουμανία, η θέσπιση εθνικού πιλοτικού προγράμματος στη Φινλανδία²⁰, καθώς και η υιοθέτηση πιο ολοκληρωμένου φάσματος μέτρων και/ή νέων στρατηγικών στη Γαλλία, στην Ελλάδα και στη Λετονία.

3.2. Βελτίωση της ικανότητας των αρμόδιων αρχών και σχετικών φορέων των κρατών μελών όσον αφορά την αντιμετώπιση των διασυνοριακών πτυχών της αδήλωτης εργασίας

Συγκεκριμένες μορφές διασυνοριακής αδήλωτης εργασίας, όπως για παράδειγμα οι αδήλωτοι διακινούμενοι εργαζόμενοι της ΕΕ ή η δόλια απόσπαση εργαζομένων —μεταξύ άλλων και μέσω εικονικών εταιρειών— απαιτούν ευρύτερη και καλύτερη διασυνοριακή συνεργασία. Οι υφιστάμενοι δίαυλοι συνεργασίας εκτείνονται συνήθως από ανταλλαγές πληροφοριών και προσωπικού έως κοινές επιθεωρήσεις βάσει διμερών συμφωνιών και μνημονίων συνεννόησης.

Κοινό έργο των Βορείων Χωρών για την αδήλωτη εργασία

Με τη χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ στο πλαίσιο του προγράμματος της ΕΕ για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI), η Δανία, η Εσθονία, η Φινλανδία, η

²⁰ Το εθνικό πιλοτικό πρόγραμμα που αφορά τις παραβάσεις που σχετίζονται με την εργασία περιλαμβάνει την ισχυρότερη στρατηγική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, των φορολογικών και των αστυνομικών αρχών μέσω κοινών δράσεων και έργων συνεργασίας.

Ισλανδία, η Λετονία, η Νορβηγία και η Σουηδία ένωσαν τις δυνάμεις τους για να συνεργαστούν σε ένα κοινό έργο των Βορείων Χωρών για την αδήλωτη εργασία. Το έργο επικεντρώνεται σε κοινές επιθεωρήσεις, στην ανταλλαγή καλών πρακτικών (ειδικότερα σε θέματα επικοινωνίας και προληπτικών προσεγγίσεων) και στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Στόχος του είναι να παράσχει στις Βόρειες Χώρες καλύτερα εφόδια προκειμένου να αντιμετωπίσουν την αδήλωτη εργασία μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών, της συνεργασίας, των δυνατοτήτων παροχής συνδρομής, καθώς και της ανταλλαγής γνώσεων.

Η πλατφόρμα βοήθησε τα κράτη μέλη να εντείνουν τις συμπράξεις για την αντιμετώπιση της διασυνοριακής αδήλωτης εργασίας, ανοίγοντας τον δρόμο για περαιτέρω συνεργασία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας. Χάρη στην ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και στις τακτικές επαφές, τα κράτη μέλη παγίωσαν τις υφιστάμενες συμπράξεις και συνεργάστηκαν με νέες χώρες. Εξάλλου, το πρόγραμμα εργασίας δίνει αυξημένη έμφαση στις διασυνοριακές πτυχές και παρέχει εργαλεία για να στηρίζει τα κράτη μέλη στη βελτίωση των πρακτικών τους μέσω μελετών (π.χ. για τη διασυνοριακή συνεργασία), ομάδων εργασίας (για την ανταλλαγή δεδομένων), εργαστηρίων θεματικής αξιολόγησης και εργαλειοθηκών (για τις διμερείς συμφωνίες, τα μνημόνια συνεννόησης και τις κοινές και συντονισμένες επιθεωρήσεις).

Ωστόσο, το επίπεδο **συμμετοχής στη διασυνοριακή συνεργασία παραμένει άνισο**. Οι εθνικές αρχές επικεντρώνονται ως επί το πλείστον στην ad hoc συνεργασία με γειτονικές χώρες, ανταποκρινόμενες σε άμεσες προκλήσεις παρά ενεργώντας βάσει στρατηγικού σχεδίου. Οι περισσότερες υπηρεσίες επιθεώρησης εργασίας σπανίως συμμετέχουν σε συντονισμένες και κοινές διασυνοριακές επιθεωρήσεις (1-2 φορές ετησίως)²¹. Η συνεργασία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας, μεταξύ άλλων και με τις οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων, θα μπορούσε να καταστήσει δυνατή την αντιμετώπιση ορισμένων από αυτές τις προκλήσεις και να υπερβεί την περιορισμένη επιχειρησιακή ικανότητα της πλατφόρμας.

Ωθηση στη διασυνοριακή συνεργασία και πρόοδος ως προς τη βελτίωση ικανοτήτων

Στην έρευνα του 2019, το 61 % των απαντησάντων δήλωσαν ότι η πλατφόρμα συνέβαλε στη βελτίωση της ικανότητας των σχετικών φορέων των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν τις διασυνοριακές πτυχές της αδήλωτης εργασίας. Οι οργανισμοί επιδόθηκαν ή σχεδιάζουν να συμμετάσχουν σε διασυνοριακές δραστηριότητες εντός του επόμενου έτους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται: διασυνοριακές συναντήσεις αξιωματούχων (52 %), ανταλλαγές προσωπικού / κοινές δράσεις (41 %), κοινές επιθεωρήσεις (39 %).

²¹ Stefanov R., Mineva D., Terziev P. (2019). Cross-border actions tackling undeclared work. Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας: Βρυξέλλες.

3.3. Αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με ζητήματα αδήλωτης εργασίας και ενθάρρυνση των κρατών μελών να εντείνουν τις προσπάθειές τους

Η πλατφόρμα έχει συμβάλει στο να δοθεί **μεγαλύτερη έμφαση στην ευαισθητοποίηση μεταξύ των μελών της**, με τα μισά από τα μέλη να αναφέρουν αλλαγές σε αυτόν τον τομέα. Οι εργασίες έχουν επικεντρωθεί κυρίως στην ενθάρρυνση των μελών να ανταλλάσσουν τα διδάγματα που άντλησαν σε σχέση με εκστρατείες ευαισθητοποίησης μέσω συγκεκριμένων δραστηριοτήτων (π.χ. εργαστήριο θεματικής αξιολόγησης και εργαλειοθήκη²², σεμινάρια σχετικά με τις προληπτικές προσεγγίσεις και τη διάδοση των δραστηριοτήτων της πλατφόρμας).

Ωστόσο, **ο άμεσος αντίκτυπος στην αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού δεν αναπτύχθηκε με τόσο έντονο ρυθμό**. Μόλις το 35 % των απαντησάντων στην έρευνα του 2019 συμφωνούν ότι η πλατφόρμα σημείωσε πολύ ικανοποιητική ή ικανοποιητική πρόοδο προς την επίτευξη αυτού του στόχου. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη να μετουσιωθεί αυτό σε δράση, το πρόγραμμα εργασίας για την περίοδο 2019-2020 έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στην επικοινωνία και την ευαισθητοποίηση. Η πρώτη εκστρατεία της πλατφόρμας σχετικά με τα πλεονεκτήματα της δηλωμένης εργασίας, η οποία αναπτύχθηκε από μέλη και παρατηρητές, θα διαρκέσει από τον Μάρτιο έως τον Ιούνιο του 2020. Θα υποστηριχθεί από μια εβδομάδα δράσης στο πλαίσιο της οποίας τα κράτη θα κληθούν να εντείνουν τις προσπάθειές τους.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από το ξεκίνημά της το 2016, η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας έχει διευκολύνει την αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των χωρών. Χάρη στην αξιοποίηση της ισχυρής διακυβέρνησης, του ολοκληρωμένου προγράμματος εργασίας και της ενεργού συμμετοχής των μελών της, έχει συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και στον εκσυγχρονισμό των φορέων επιβολής του νόμου σε ολόκληρη την ΕΕ. Παρήγαγε συνεκτική, τεκμηριωμένη γνώση που παρέχει στα κράτη μέλη και στους κοινωνικούς εταίρους δυνατότητες αμοιβαίας μάθησης, καινοτομίας και κοινής δράσης.

Όσον αφορά τις εναπομένουσες προκλήσεις, οι δραστηριότητες της πλατφόρμας ανέδειξαν την ανάγκη ενίσχυσης της δέσμευσης όλων των μελών και αύξησης της επιχειρησιακής ικανότητας της πλατφόρμας. Οι φορείς επιβολής του νόμου και οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συνεχίσουν να αναπτύσσουν αποτελεσματικότερη συνεργασία, τόσο σε εθνικό όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο, μέσω της περαιτέρω ανάπτυξης στρατηγικών και επιχειρησιακών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας. Υπάρχουν πολλές δυνατότητες για εμβάθυνση της αμοιβαίας μάθησης μεταξύ των αρχών των κρατών μελών και για βελτίωση της αποτελεσματικότητας των μέτρων με στόχο την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, ειδικότερα μέσω της καλύτερης ανταλλαγής δεδομένων, της ανάλυσης δεδομένων και της εκτίμησης των κινδύνων, καθώς και μέσω καλύτερης διασυνοριακής συνεργασίας. Εν μέρει, οι εν λόγω βελτιώσεις μπορούν να επιτευχθούν μέσω της περαιτέρω ανάπτυξης συστημάτων πληροφοριών σε επίπεδο ΕΕ, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται όχι μόνο για τον εντοπισμό επιχειρήσεων υψηλής επικινδυνότητας για σκοπούς επιθεώρησης αλλά και για την καλύτερη στόχευση των προληπτικών προσεγγίσεων. Σημαντική εν προκειμένω είναι και η περαιτέρω ανάπτυξη συνεργειών με βασικές ενωσιακές

²² Εργαλεία πληροφόρησης και προσεγγίσεις με στόχο την προσέγγιση εργοδοτών και εργαζομένων για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20864&langId=en>.

πρωτοβουλίες και πολιτικές (όπως για παράδειγμα αυτές που αφορούν τις εργασιακές συνθήκες των εργαζομένων μέσω πλατφόρμας, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένου του εισοδήματος από απασχόληση²³) καθώς και με μέσα χρηματοδότησης (όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+). Είναι σημαντικό να αναπτυχθεί περαιτέρω μια ολοκληρωμένη προσέγγιση η οποία να συνδυάζει, αφενός, αποδοτικά και αποτελεσματικά αποτρεπτικά μέτρα και, αφετέρου, μέτρα τα οποία στοχεύουν στην εξαρχής πρόληψη της εμφάνισης αδήλωτης εργασίας. Επίσης, μελλοντικά μπορεί να δοθεί περαιτέρω έμφαση στην εκπαίδευση και στην ευαισθητοποίηση πολιτών, εργαζομένων και εργοδοτών σχετικά με τα δικαιώματα, τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις τους. Η εκστρατεία #EU4FairWork, η πρώτη εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της πλατφόρμας, η οποία πραγματοποιείται από τον Μάρτιο έως τον Ιούνιο του 2020, αποτελεί σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, το οποίο θα πρέπει να αξιοποιηθεί.

Η συνεργασία των κρατών μελών στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας μπορεί να αξιοποιήσει τα υψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης και εδραιωμένης συνεργασίας μεταξύ των μελών της πλατφόρμας και των παρατηρητών. Με αυτόν τον τρόπο, θα παρασχεθεί σταθερή βάση για τη βελτίωση της διασυννοριακής συνεργασίας και της ανάπτυξης ικανοτήτων κατά το αρχικό στάδιο της ΕΑΕ, η οποία έχει πολύ ευρύτερη εντολή. Το ευρύτερο πεδίο δράσης της ΕΑΕ θα αντισταθμίσει την πιο περιορισμένη επιχειρησιακή ικανότητα της πλατφόρμας και το άνισο επίπεδο συμμετοχής μεταξύ των μελών της.

Το πρόγραμμα εργασίας της πλατφόρμας για την περίοδο 2019-2020 θα υλοποιηθεί όπως έχει προβλεφθεί, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα ομαλής μετάβασης. Η απόφαση (ΕΕ) 2016/344 θα καταργηθεί όταν η ΕΑΕ θα διαθέτει πλήρη επιχειρησιακή ικανότητα· ωστόσο, οι υφιστάμενοι στόχοι, η αποστολή και οι δραστηριότητες της πλατφόρμας έχουν σε μεγάλο βαθμό επιβεβαιωθεί στον κανονισμό για την ίδρυση της ΕΑΕ (άρθρο 12 και παράρτημα)²⁴. Εξάλλου, η ίδρυση της ΕΑΕ παρέχει τη δυνατότητα περαιτέρω αλλαγών και αντιμετώπισης των προκλήσεων που απορρέουν από τον αρχικό τρόπο συγκρότησης της πλατφόρμας.

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας θα θέσει προτεραιότητες και θα προτείνει τρόπους για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που επισημάνθηκαν ανωτέρω σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Μπορεί να προβλεφθεί ότι η πλατφόρμα, ως μόνιμη ομάδα εργασίας της ΕΑΕ, θα επικεντρωθεί στο βασικό της καθήκον που συνίσταται στην αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, ενώ ορισμένα καθήκοντα με πιο οριζόντιο χαρακτήρα, όπως η στήριξη της επιχειρησιακής διασυννοριακής συνεργασίας, η ανάπτυξη ικανοτήτων των φορέων επιβολής του νόμου και η ανάπτυξη ενωσιακών εργαλείων, μπορούν να καλυφθούν με συνεκτικότερο τρόπο από ευρύτερες δραστηριότητες της ΕΑΕ. Η πλατφόρμα θα διαθέτει ολοκληρωμένη επιχειρησιακή δομή στους κόλπους της ΕΑΕ και θα αξιοποιεί την εμπειρογνώσια εξειδικευμένου προσωπικού σε διάφορους τομείς. Χάρη στις συνέργειες με άλλες δραστηριότητες της ΕΑΕ και στην ισχυρή εντολή για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, οι δραστηριότητες που ασκεί η πλατφόρμα μπορούν να επεκταθούν, να βελτιστοποιηθούν, να αποκτήσουν στοχευμένο χαρακτήρα και να σχεδιάζονται με βάση μεγαλύτερα χρονοδιαγράμματα. Η συμμετοχή της ΕΑΕ στην εκστρατεία της πλατφόρμας

²³Οδηγία 2011/16/ΕΕ του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2011, σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας.

²⁴Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1149 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 883/2004, (ΕΕ) αριθ. 492/2011 και (ΕΕ) 2016/589 και την κατάργηση της απόφασης (ΕΕ) 2016/344.

σχετικά με τα πλεονεκτήματα της δηλωμένης εργασίας το 2020²⁵ αποτελεί καλό παράδειγμα των συνεργειών και της εναρμόνισης των πρωτοβουλιών σε επίπεδο ΕΕ για την υποστήριξη της δικαιοσύνης στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

Η ίδρυση της ΕΑΕ θα δώσει μεγαλύτερη ώθηση για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας και για τη μετατροπή της σε δηλωμένη εργασία, συμβάλλοντας στη δημιουργία δίκαιων συνθηκών εργασίας, θεμιτού ανταγωνισμού και δίκαιης κινητικότητας προς όφελος των εργαζομένων, της οικονομίας και της κοινωνίας εν γένει.

25 Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας, Πρόγραμμα εργασίας 2020, https://ela.europa.eu/documents/ELA_Work_Programme_2020.pdf